

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС
ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

САМАРҚАНД ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

**ОЛИЙ ТАЪЛИМНИНГ
5340100 – «Иқтисодиёт» (меҳнат) таълим йўналиши
талабалари учун**

Н.Арабов

**Меҳнат иқтисодиёти
ва социологияси**

фанидан

МАЪРУЗАЛАР МАТНЛАРИ

САМАРҚАНД 2014

МУНДАРИЖА

КИРИШ

.....	7
1-МАВЗУ. «МЕҲНАТ ИҚТИСОДИЁТИ ВА СОЦИОЛОГИЯСИ» ФАНИНИНГ ПРЕДМЕТИ ВА МАЗМУНИ	9
1. «Меҳнат иқтисодиёти ва социологияси» фанининг предмети, мақсади ва вазифалари	9
2. Меҳнат ҳақидаги асосий тушунчалар	11
3. Меҳнатнинг инсон ва жамият ривожланишидаги ўрни	12
4. Меҳнатнинг мазмуни, турлари ва меҳнат жараёни функциялари ..	15
2-МАВЗУ. МЕҲНАТ ФАОЛИЯТИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ.....	20
1. Меҳнат фаолиятини ташкил этишнинг моҳияти ва асослари	20
2. Меҳнатни ташкил этиш ва унинг фаолиятидаги ўрни	21
3. Меҳнат тақсимоли ва кооперацияси	22
4. Иш ўринларини ташкил этиш, режалаштириш ва хизмат кўрсатиш....	27
5. Меҳнатни ташкил этишда меҳнатни нормалашнинг аҳамияти	31
3-МАВЗУ. МЕҲНАТ РЕСУРСЛАРИНИНГ ШАКЛЛАНИШИ ВА УЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ	35
1. Меҳнат ресурслари ижтимоий-иқтисодий категория сифатида	35
2. Меҳнат ресурсларининг шаклланиши	37
3. Меҳнат ресурсларидан фойдаланиш	39
4. Меҳнат ресурсларидан фойдаланишнинг минтақавий хусусиятлари ...	41
4-МАВЗУ. АҲОЛИНИ ИШ БИЛАН ТАЪМИНЛАШ ВА ИШСИЗЛИК	44
Ўқув жараёнида янги педогогик технологияларни қўллаш	
1. Аҳолини иш билан таъминлашнинг моҳияти ва унинг турлари	44
2. Аҳолини иш билан таъминлашни тартибга солиш	52
3. Ишсизлик тушунчаси ва унинг синфлашуви	54
4. Давлатнинг аҳолини ишсизликдан муҳофаза қилиш борасидаги тадбирлари	57
5-МАВЗУ. МЕҲНАТ БОЗОРИ: ШАКЛЛАНИШИ ВА РИВОЖЛАНИШИ	61
1-маъруза	
1. Меҳнат бозори тушунчаси ва унинг ижтимоий-иқтисодий моҳияти ...	61
2. Меҳнат бозорининг шаклланиши	62
3. Меҳнат бозори моделлари	64
2-маъруза	
1. Меҳнат бозорини тартибга солиш	69

2. Яқин келажакда меҳнат бозорининг ривожланиш концепцияси	73
3. Меҳнат бозори ривожланишининг асосий босқичлари ва вазифалари	74

6-МАВЗУ. МЕҲНАТ РЕСУРСЛАРИ БАЛАНСНИ ТУЗИШ ҲАМДА ИШГА ЖОЙЛАШИШГА МУҲТОЖ ШАХСЛАРНИ АНИҚЛАШ МЕТОДИКАСИ.....

1-маъруза	79
1. Меҳнат ресурслари балансининг иқтисодий тартибга солишдаги аҳамияти	79
2. Меҳнат ресурсларининг ҳисобот балансини тузиш услуби	80
3. Иш билан банд бўлмаган ишга жойлашишга муҳтож шахсларнинг сонини аниқлаш	82
2-маъруза	
1. Иқтисодийнинг норасмий секторида иш билан банд бўлганларни аниқлаш	84
2. Меҳнат ресурсларининг прогноз балансини тузиш усули	85
3. Меҳнат ресурслари ҳамда ишга жойлашишга муҳтож шахслар сони балансининг маълумотларидан фойдаланиш	86

7-МАВЗУ. АҲОЛИНИНГ ТУРМУШ ДАРАЖАСИ ВА ДАРОМАДЛАРИ .....

1. «Турмуш даражаси» тушунчаси ва унинг концепцияси	90
2. Турмуш даражаси кўрсаткичлари тизими	92
3. Бозор иқтисодиёти шароитида аҳоли даромадлари ва уларнинг турлари	94
4. Истеъмол бюджетларининг моҳияти ва турлари	102
5. Яшаш минимуми ва истеъмол савати	105

8-МАВЗУ. ИШ ҲАҚИ ТИЗИМИ.....

1-маъруза	110
1. Иш ҳақининг моҳияти ва унинг шаклланиши	110
2. Бозор шароитида иш ҳақининг асосий вазифалари	112
3. Иш ҳақининг функциялари ва уни ташкил этиш тамойиллари	115
4. Тариф тизимининг моҳияти ва элементлари	118
2-маъруза	
1. Иш ҳақи турларини тавсифлаш.....	125
2. Асосий ва қўшимча иш ҳақлари	129
3. Меҳнатга ҳақ тўлашнинг оддий тизими.....	131
4. Иш ҳақининг ислоҳ қилишнинг асосий йўналишлари	137

9-МАВЗУ. МЕҲНАТ УНУМДОРЛИГИ: ОМИЛЛАР ВА ЗАҲИРАЛАР .....

144